

Dagens frågor

Kommunalt samband

Nu är det dags att avskaffa den gemensamma valdagen för riksdags- och kommunalval! Vi har nu alltför länge och gång efter annan kunnat konstatera att det inträffat som de, som från början var emot den gemensamma valdagen, hade förutspått.

Det finns faktiskt ingen anledning att det skall bli maktskifte i kommuner och landsting i socialistisk favör bara därför att väljarna är missnöjda med den borgerliga regeringens ekonomiska politik. Det kommer inte att vara mera riktigt om de borgerliga återtar makten i bland annat Stockholms stadshus 1985 om väljarna då konstaterar att inte heller en socialdemokratisk regering klarade av uppgiften att föra Sverige ur den världsomfattande depressionen – den djupaste och längsta sedan 1930-talet.

Väljarna låter sina sympatier på rikspanet styra även sitt röstande på det kommunala planet. De kommunala frågorna kommer i bakgrunden och, vad värre är, de kommunala makthavarna lever därför i en mer skyddad tillvaro än vad som är nyttigt för en fungerande demokrati. Väljarna tar inte ställning till om de tycker att de kommunala makthavarna har skött sig bra eller dåligt. Därför kan de kommunala makthavarna sköta sig sämre än vad de hade kunnat om väljarnas röstning i större utsträckning bestämdes av hur de faktiskt tycker att de kommunala förtroendemännen har skött sitt fögderi.

Kommunalpolitikerna lever i en skyddad verkstad genom att väljarna röstar rikspolitiskt. Deras skyddade tillvaro blir ändå mera ombonad av att kommunalpolitikerna dessutom har samrege-

rande som princip. Det är betydligt säkrare att vara kommunalråd än att vara riksdagsman eller sakkunnig i något departement. De senare åker ut efter ett valnederlag. Kommunalråden och borgarråden sitter som regel kvar även om de förlorar valen. Skulle det gå illa får de ofta bli oppositionsråd i stället för borgarråd. Idag behöver inte kommunalpolitikerna anstränga sig för att behålla väljarnas förtroende – deras röster får de ändå.

Arbetarrörelsens degeneration

Det starkaste intrycket av årets val är troligen hos de flesta hur splittrat det svenska folket står i sin politiskt och ekonomiskt utsatta situation. Valrörelsen är förvisso inte något som frambringar samling eller kontakt ovan stridsvimmel.

Den nu mest illavarslande polariseringen gäller förhållandet mellan det borgerliga och det socialistiska blocket. Inte nog med att de socialistiska ledarna inom de båda vänsterpartierna drivit en radikal socialiseringspolitik; den har presenterats i direkt oförsonliga tonfall. Till den programmatiska polariseringen – kampen för och mot fondsocialiseringen – har kommit en verbaliserad sådan, som är djupt oroande. Övertrampen på borgerlig sida har icke varit så få – det må erkännas – men de utgör en svag fläkt gentemot de okvädingsord, som socialisterna riktat mot motståndarpartierna och det privatägda näringslivet.

Olof Palme – vem annars – har gått i spetsen, vilket också är bekymmersamt. Att denna högt begåvade politiker inte

kan motstå frestelsen av en infam formulering är vi vana vid.

Det är naturligt att många ställer sig frågan hur polariseringen tillkommit och framför allt hur Per Albin Hanssons socialdemokrati, som även av många motståndare omfattades med respekt, kunnat förändras så. En del av svaret på frågan får man i förre Dala-Demokraten-redaktören Gösta Söderlunds bok "Slutlikvid" (LT:s förlag). Den ger insidesbilden av "rörelsens" utveckling, som 1972 ledde till att Gösta Söderlund lämnade rörelsens press och partiet, som han dessförinnan lidelsefullt arbetat för i hela sitt liv. Skildringarna av den förföljelse, som de alltför rakryggade och självständiga inom socialdemokratin utsatts för sedan de nysocialistiska krafterna börjat taga makten under 1960-talet är direkt skrämmande. De vittnar om vad som är att vänta i ett fondsocialistiskt system.

Allra mest upprörande är skildringen av hur Brunnsviks folkhögskola, den gamla socialdemokratins ideologiska och kulturella högborg, där så många av arbetarrörelsens kämpar fick sin skolning, bröts ned till en apparattrogen kursgård med ren funktionärsinskolning. Förklaringen till dagens socialistiska vulgarisering av den politiska debatten ligger då nära till hands.

En kyrka i katakomberna

De som sökt följa utvecklingen i Polen har alla varit imponerade av den roll som den katolska kyrkan spelat. Den förhandlar direkt med statsledningen, dess biskopar säger rätt ut sin mening om förföljelserna av Solidaritet, den motarbetas men framträder ändå öppet. Den har

stöd hos folket. Polackerna har lång erfarenhet av motstånd mot förtryck. Utan kyrkan vore dock situationen i Polen betydligt sämre än den är. En särskild tillgång är naturligtvis att påven Johannes Paulus II är född polack.

I Polens grannland Tjeckoslovakien är läget ett annat. Det framgår av en väldokumenterad redogörelse i septemberhäftet av *The World Today*. Ungefär 10 miljoner tjecker och slovakier, bortåt två tredjedelar av befolkningen, är katoliker. De har föga glädje av att påven är polack. Tvärtom är allting polskt numera en skräck för de styrande, som knappast kan vänta sig så stort tålamod i Moskva med antikommunistiska demonstrationer som polackerna trots allt mött. Påvevalet för fyra år sedan betydde därför en skärpning av förföljelserna mot katolikerna i Tjeckoslovakien.

Sedan länge finns där en organisation *Pacem in terris*, som anser sig vara katolsk men som inte godkänns av Vatikanen. Den samarbetar med kommunistpartiet som en sorts quislingrörelse bland prästerskapet. Av de präster, som är emot rörelsen, hålls kanske något hundratal just nu i fängelse för sin tros skull. Andra har avstängts från sina församlingar och förbjudits att celebrera mässan. Katolska tidningar och tidskrifter har fått sina upplagor begränsade. Av 13 biskopsstolar var i början av detta år 8 obesatta: staten accepterar inga andra präster som biskopar än dem som tillhör *Pacem in terris*. Märkligt nog har fyra av de fem fungerande biskoparna anslutit sig till denna organisation. Ärkebiskopen i Prag, kardinal Frantisek Tomasek, är ensam öppet trogen sin kyrka.

Med sig har han det underjordiska

prästerkapet, "kyrkan i katakomberna". Dess präster kan ha vigts i hemlighet, de undervisar och predikar med risk att gripas och dömas till fängelse, deras tryckerier är naturligtvis förbjudna. Samtidigt får quislingkyrkan officiellt beröm för "sin positiva attityd gentemot den socialistiska staten." Det är lätt att tänka sig vad detta innebär.

Åtminstone moraliskt stöd till den hårt trängda kyrkan i katakomberna borde, kan man tänka, komma från Kyrkornas Världsråd. Men detta är genomsyrat av vänsterradikalism. Vad beträffar den svenska kyrkan, som då och då hörs protestera mot ett och annat, tiger den i detta fall stilla, eftersom den fortfarande, frimodigt och förblindat, är ansluten till Världsrådet – "ack, Herre, huru länge?"

Regeringsskiftet i Danmark

Danmark lyckades byta regering i rakt motsatt riktning mot den som Sverige valde att göra ett halvt dussin dagar senare. Skillnaden var inte bara den nya regeringens partifärg. Regeringsskiftet i Danmark skedde utan val. Senaste valet var i december 1981 och den trötte statsministern Anker Jørgensen förutsåg, utan tvivel med rätta, att ett nytt folketingsval inte skulle ändra mycket på partiernas inbördes ställning – och i varje fall inte skulle stärka hans eget parti Socialdemokratiet.

Regeringsskiftet gick lätt efter ett dygns tvekan om statsministerposten.

Helt överraskande hade Det radikale Venstre och Fremskridtspartiet pekat på den konservative ledaren Poul Schlüter, och Venstres ledare Henning Christophersen böjde sig efter några timmars dramatiska förhandlingar. Men han fick god ersättning. Hans parti fick utrikesministerposten – oväntat gavs den åt partiets ordförande Uffe Elleman-Jensen – och finansministerposten, som Henning Christophersen själv tog vid sidan av att bli vice statsminister, samt ekonomiministerposten.

Det konservative Folkeparti och Venstre har nu åtta ministerposter var, Centrum-demokraterna har fyra och Kristeligt Folkeparti en enda. Parlamentariskt är den nya fyrklöverregeringen med sina 66 mandat bara några få mandat starkare än den avgående socialdemokratiska regeringen. Den kommer att bli parlamentariskt beroende av både Det radikale Venstre och Fremskridtspartiet, två oberäkneliga storheter, vilket Mogens Glistrup kort efter regeringsutnämningen underströk genom att tala om att han redan var i färd med att förbereda valkampen.

Men det är tvivelaktigt om socialdemokraterna tills vidare har för avsikt att störta den nya regeringen för att själv komma till makten. De är i mer än ett avseende tröttkörda. De har lovat en "saklig" opposition – och det fattades bara annat, när man tänker på partiets ansvar för Danmarks högst penibla ekonomiska situation vid tidpunkten för regeringskiftet.